

Nr 4

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning rörande Förenta Nationernas aktioner i Katanga.

Uti den till utrikesutskottet hänvisade motionen nr 357 i andra kammaren av herr Wachtmeister angående utredning rörande Förenta Nationernas aktioner i Katanga har motionären hemställt,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en rättslig utredning om Förenta Nationernas militära och övriga aktioner i Katanga, främst i följande avseenden:

1) de historiska, fördragsenliga och rättsliga förutsättningarna med särskild hänsyn tagen till Förenta Nationernas befogenheter inom områden, som ej står under deras jurisdiktion,

2) de ansvariga instansernas beslut och åtgärder,

3) den genom krigshandlingar och rättsstridiga övergrepp uppkomna skadegörelsen till liv och egendom samt även i vilken utsträckning Förenta Nationerna sökt reglera och gottgöra uppkomna skador,

4) hur rättssäkerhet — inklusive tryckfrihet — och mänskliga rättigheter garanteras i Katanga i det läge som uppkommit genom FN:s åtgärder.

Beträffande motiveringen till motionärens yrkande får utrikesutskottet hänvisa till motionen.

Utskottet. Kort efter det att Kongo vunnit självständighet den 30 juni 1960 skakades det av inre oroligheter. I detta läge riktade landets regering redan den 12 juli 1960 en vädjan till FN om militärt bistånd. Det är att märka att Katanga på självständighetsdagen var en integrerande del av Kongo.

Säkerhetsrådet beslöt den 14 juli 1960 bemyndiga generalsekreteraren att i samråd med Kongos regering lämna det begärda biståndet.

Generalsekreterarens mandat definierades närmare i säkerhetsrådets resolutioner den 22 juli och den 9 augusti 1960, vilka sedermera bekräftades av generalförsamlingen — med Sveriges medverkan — i en resolution den 20 september 1960. Generalsekreterarens uppdrag preciserades ytterligare genom resolutioner i säkerhetsrådet den 21 februari och den 24 november 1961. Generalsekreterarens åtgärder har alltsedan Kongo-krisens utbrott ingående diskuterats inom den rådgivande Kongo-kommittén, i vilken Sverige är företrätt.

Riksdagen och utrikesnämnden har kontinuerligt hållits underrättade om regeringens stöd åt FN:s Kongo-politik, om de beslut som fattats och om sättet för deras genomförande.

Överenskommelse har träffats mellan FN och Kongos regering att varje truppbidragande stat själv skall svara för rättsskipningen i vad avser dess nationella kontingent. I enlighet härmed har Sverige — liksom övriga truppbidragande stater — uteslutande behörighet att i förekommande fall döma förseelser begångna av personal i den egna kontingenten. Eventuella övergrepp torde sålunda få bedömas i de skilda truppbidragande staterna enligt deras lag och med beaktande av folkrättsliga regler. Utskottet, som inte finner anledning diskutera denna fråga i annan mån än den berör Sverige, vill fästa uppmärksamheten på att det fåtal smärre förseelser som förekommit från svensk sida har prövats av vederbörliga svenska instanser. Anledning saknas att igångsätta en allmän rättslig prövning av de svenska truppersnas uppförande, vilket motionären själv betecknat som mönstergillt.

I den mån motionären menat att konstitutionella och folkrättsliga principer kränkts är detta frågor som finge upptagas i Förenta Nationerna av det land som anser sig ha anledning därtill. Några sådana förslag har emellertid ej framförts. Det är vidare icke rimligt att beslut i världsorganisationens högsta organ eller åtgärder av dem underställda internationella myndigheter skulle hänskjutas till utredning i någon utomstående instans.

Under motionens behandling i utskottet har upplysningar meddelats, vilka ger anledning till förhoppningen att genom FN:s aktion nödvändiga förutsättningar skapats för det bistånd i syfte att medverka till att återupprätta ett ordnat samhälle, som nu är FN:s angelägnaste uppgift i Kongo.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att motion II: 357 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 april 1963

På utrikesutskottets vägnar:

RICKARD SANDLER

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sandler, Boheman, Undén, Hagberg, Elmgren, John Ericsson, Bengtson och Boman;

från andra kammaren: herrar Gustafsson i Stockholm och Heckscher, fru Renström-Ingénäs samt herrar Svensson i Ljungskile och Allard.